

Pr. Dr. (medic) Drd. (Th.D) Alexandru Anastasiu

afiliat la Universitatea Lucian Blaga din Sibiu

Sfinții Părinți despre cum se face semnul Sfintei Cruci

Râmnicu Vâlcea, 2021

Redactori: Pr. Dr. (medic) Drd. (Th.D) Alexandru Anastasiu,
afiliat la Universitatea Lucian Blaga din Sibiu,
Preoteasă prof. Gianina Anastasiu,
Maria Anastasiu
Coperta: Pr. Dr. (medic) Drd. (Th.D) Alexandru Anastasiu,
Maria Anastasiu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
ANASTASIU, ALEXANDRU

Sfinții Părinți despre cum se face semnul Sfintei Cruci /
pr. dr. (medic) drd. (Th.D) Alexandru Anastasiu. - Râmnicu
Vâlcea : Editura Mariam, 2021

Conține bibliografie

Index

ISBN 978-606-95088-5-5

2

©MARIAM, 2020

Editura Mariam

Comenzi online: www.edituramariam.ro

E-mail: edituramariam@gmail.com,

SA@edituramariam.ro,

SA@edituramariam.eu,

SA@edituramariam.com

Tel: 0740300402,

0744300166,

0744300493

Gal 6,14 „Iar mie, să nu-mi fie a mă lăuda, decât numai în crucea Domnului nostru Iisus Hristos, prin care lumea este răstignită pentru mine, și eu pentru lume!”

Scara

SCARA	5
I. IMPORTANȚA SEMNULUI SFINTEI CRUCI	7
IA. Gravitatea însemnării greșite cu Sfânta Cruce	11
IB. Preacuviosul Arhim. Cleopa Ilie și Semnul Sf. Cruci	12
IB1. Confuzia editorilor buric ⇒ pânțece ⇒ piept.....	12
IB2. Lămurirea editorilor.....	13
IB3. Ultimul cuvânt	14
IC. Unde zicem „Amin”	15
II. O POLEMICĂ DUREROASĂ DESPRE CUM SĂ NE FACEM SFÂNTA CRUCE	17
IIA. Argumentele celor ce susțin că trebuie să ne facem Sfânta Cruce până la piept	17
IIA1. Proporția științifică a corpului	17
IIA2. Proporția Crucii Grecești.....	23
IIA3. Diferite cruci eretice	27
IIA4. Nu trebuie să ne fie mintea în buric	29
IIA5. „Mărturisirea Ortodoxă”	35
IIB. Înțelesul mariologic al Sfintei Cruci	54
III. SEMNUL SFINTEI CRUCI NU ESTE TEOLOGUMENĂ, CI SFÂNTĂ PREDANIE	57
IIIA. Sfânta Tradiție nu se bazează pe păreri personale, indiferent de renumele/autoritatea emițătorului, ci pe descoperirea care se face sfinților de către Dumnezeu	58
IIIB. Cum ne-au învățat Sfinții Părinți să ne facem Sfânta Cruce, de-a lungul timpului?	60
IIIB1. De ce s-a schimbat de la Facerea lumii până azi modul în care suntem datori să ne facem Sfânta Cruce?.....	61
IIIB2. Semnul Sfintei Cruci pe vremea lui Noe (3846-2896 î.H.).....	62
IIIB3. Semnul Sfintei Cruci pe vremea lui Avraam (2176-2001 î.H.).....	62
IIIB4. Semnul Sfintei Cruci pe vremea lui Iacov (Israil – 2016-1869 î.H.).....	63
IIIB5. Semnul Sfintei Cruci pe vremea lui Iov (cca 1896-1648 î.H.) și pentru totdeauna	63
IIIB6. Semnul Sfintei Cruci pe vremea Sf. Proroc Moise (1747-1627 î.H.).....	63
IIIB7. Semnul Sfintei Cruci pe vremea Sf. Proroc David (1035-934 î.H.)	65
IIIB8. Semnul Sfintei Cruci pe vremea lui Solomon (934-894 î.H.) și pentru totdeauna.....	66
IIIB9. Semnul Sfintei Cruci în vremea Sf. Proroc Iona (cca 794-641 î.H.)	66
IIIB10. Semnul Sfintei Cruci pe vremea Sf. Proroc Isaia (cca 711-596 î.H.).....	67
IIIB11. Semnul Sfintei Cruci în vremea robiei Babilonului (504-434 î.H.)	67
IIIB12. Semnul Sfintei Cruci cu care S-a însemnat Domnul și Dumnezeul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos pentru totdeauna	68
IIIB13. Semnul Sfintei Cruci pe vremea Sfintei Nina, cea întocmai cu Apostolii și luminătoarea Georgiei (290-14 ianuarie 338 d.H.).....	68
IIIB14. Semnul Sfintei Cruci de pe vremea Sfântului Ioan Gură de Aur până în vremea Sfântului Sinod VII ecumenic	69
IIIB15. Semnul Sfintei Cruci pe vremea Sfântului Sfințit Mucenic Petru Damaschinul.....	69
IIIB16. Semnul Sfintei Cruci, cel puțin de la „Mărturisirea Ortodoxă” (1642) până acum	70
IIIB17. Semnul Sfintei Cruci la sfârșitul lumii (? d.H.) și pentru totdeauna	72
IIIC. Suntem datori să ne pocăim și să-i învățăm și pe alții cum se face în mod ortodox semnul Sfintei Cruci	72
FOTOGRAFII	73
IIID. Foto 1 Sternul sau osul pieptului	73
IIIE. Foto 2 Crucea Ortodoxă (până la buric) vs. crucea satanistă (până la piept).....	73
IIIF. Foto 3 File dintr-un manuscris al Părintelui Cleopa.....	74
IIIG. Foto 4 Cruce cu laturi egale	74
IIIH. Foto 5 Cruce cu latura de jos mai mică	75
IIII. Foto 6 Cruce cu latura de jos normală (până la buric)	76
IIIJ. Foto 7 Răstignirea Domnului pictată de greci.....	77
IIIK. Foto 8 Răstignirea Domnului pictată de slavi	77

IIIL. Foto 9 Răstignirea Domnului pictată de englezii ortodocși	78
IIIM. Foto 10 Răstignirea Domnului pictată de români	78
IIIN. Foto 11+12+13 Crucea Patriarhală pentru episcopi, preoți și mireni.....	79
IIIO. Foto 15 Mitră arhierescă.....	79
IIIP. Foto 14 Sf. Cuv. Serafim de Sarov	80
REFERINȚE BIBLICE	81
LISTĂ ABREVIERI	85
INDEX ONOMASTIC	86
LISTĂ FIGURI.....	87
LUCRĂRI CITATE.....	88
BIBLIOGRAFIE	91
Izvoare	91
Izvoare biblice	91
Cărți de cult.....	91
Izvoare patristice	92
Dicționare și enciclopedii.....	104

I. Importanța semnelui Sfintei Cruci

Atât Părintele Cleopa cât și Tătăică¹ explicau adesea, în predică, prin cuvinte și gesturi, cum se face Sfânta Cruce.

Sfânta Cruce este esențială în viața oricărui creștin, de la cel de pe urmă mirean (chiar dacă se află în cele mai mari păcate), până la cel dintâi patriarh (chiar dacă se află în starea de desăvârșire). Din acest motiv ni se dă un război viclean (pe față și în ascuns) fie să nu ne-o facem deloc, fie să nu o facem corect. Apar atâtea surprize (de unde nu te aștepți) de la oameni care nu știu cum se face acest gest important, sfânt și sfințitor, încât ne vedem obligați să-i lămurim pe frații noștri credincioși și pe împreună-slujitorii Sfântului Altar cum se face Sfânta Cruce în mod dogmatic.

Pe de o parte, Crucea are o atât de mare putere sfințitoare dacă este făcută corect, iar, pe de alta, când o facem greșit Îl hulim pe Dumnezeu. Pe cât de mult folos avem dacă facem acest gest corect, pe atâta pagubă dacă nu îl facem sau îl facem greșit.

Iar Sfânta Cruce suntem datori să ne-o facem cât mai des:

„Se cuvine dar creștinii precum îi sfătuiește Sfântul Kiril al Ierusalimului (în catehizația 13), nici un lucru a nu începe mai înainte fără a-și face Crucea lor, atât în casă, cum și în cale, și în tot locul, și noaptea, și ziua. Acestea le zice și dumnezeiescul Hrisostom în cuvântul 5 împotriva evreilor.²”

Dorim, așadar, să lămurim acest aspect pentru ca la fiecare însemnare a noastră cu Sfânta Cruce să se pogoare harul Sfântului Duh și să fie alungate duhurile necurate. Să nu pătimim printr-un gest neînțeles de noi și/sau făcut incorect (superficial și greșit dogmatic) părăsirea de către harul Sfântului Duh și robirea de către duhurile hulitoare ale întunericului necredinței sau ale descentrării cunoștinței, fiindcă modul în care își face Sfânta Cruce imprimă în fiecare creștin și o stare diferită, chiar dacă noi nu ne dăm seama de asta, din cauza împrăstierii minții și incapacității noastre de a observa schimbările lăuntrice subtile – semnele trupești diferite ne imprimă stări diferite. Lipsa noastră de sesizare nu este decât o dovadă în plus că nu ne-am curățit inima de grosolanția patimilor și astfel că nu sesizăm decât schimbările majore, grosiere ale stării lăuntrice.

Dar, ca să nu ne încredem în păreri omenești, să vedem ce ne-a descoperit bunul Dumnezeu prin Sfinții Părinți. Sfântul Ignatie Briancianinov ne învață limpede cât de importante sunt poziția și gesturile trupului deoarece imprimă sufletului o anumită stare (care poate fi mântuitoare sau vătămătoare).

„Fiilor lumii, care cer de la Dumnezeu bunuri pământești pentru îndestularea poftelor trupești, Sfântul Apostol Iacov le vestește: Cereți și nu primiți fiindcă rău cereți, ca întru dezmiertările voastre să cheltuiți (Iac. IV, 3).

Când vrem să ne înfățișăm împăratului pământesc, ne pregătim pentru asta cu mare sârguință: cercetăm cum trebuie să fie starea simțirilor inimii noastre când vorbim cu împăratul, ca nu cumva, mânați de vreun simțământ oarecare, să ne scape vreun cuvânt sau mișcare neplăcute împăratului; ne gândim din timp ce să-i spunem, ca să-i spunem numai lucruri care îi sunt pe plac și astfel să câștigăm bunăvoința lui; ne îngrijim ca însuși felul în care arătăm să-i atragă luarea-aminte asupra noastră. Cu atât mai mult suntem datori să facem pregătirile cuvenite atunci când vrem să ne înfățișăm Împăratului împăraților și să intrăm în vorbă cu El prin rugăciune.

Omul caută la față, iar Dumnezeu caută la inimă (I Împ. XVI, 7); însă în om așezarea lăuntrică a inimii se potrivește mult cu atitudinea sa din afară. Drept aceea, atunci când stai la rugăciune da trupului poziția cea mai evlavioasă cu putință. Stai, ca un osândit, cu capul plecat, fără a îndrăzni să privești la cer, cu mâinile lăsate în jos sau împreunate la spate, ca și cum ar fi legate, așa cum sunt legați de obicei răufăcătorii prinși la locul faptei. Sunetul glasului tău să fie sunet jalnic de tânguire, ca glasul unui om rănit de o armă ucigașă sau sfâșiat de o boală cumplită.

Dumnezeu caută la inimă. El vede cele mai ascunse, cele mai subțiri gânduri și simțiri ale noastre; vede tot trecutul și viitorul nostru. Dumnezeu e pretutindenea-fiitor: și ca atare stai la rugăciunea ta ca și cum ai sta înaintea lui Dumnezeu însuși. Cu adevărat stai înaintea Lui! Stai înaintea

¹ Fratele Traian Bădărău, v. cartea Pr. Dr. (medic) Drd. (Th.D) Alexandru Anastasiu, afiliat la Universitatea Lucian Blaga din Sibiu, *Traian, robul Domnului, omul Bisericii și teologul durerii*, Ed. Mariam, Călimănești, 2020 (Anastasiu, Fratele Traian 2020). Studiul nostru *Sfinții Părinți despre cum se face semnul Sfintei Cruci* (Anastasiu, Semnul Sfintei Cruci 2021) a fost, inițial, o notă la această carte, dar, din cauza necesității scurtării ei, s-a făcut din el o carte separată.

² SF. CUV. NICODIM AGHIORITUL, *Pidalion, cârma Bisericii Ortodoxe*, Ed. Credința Strămoșească, Iași, ²2007, p. 655 (Sf. Cuv. Nicodim Aghioritul, Pidalion 2007).

Judecătorului tău și Stăpânului tău cu drepturi depline, de care atârnă soarta ta vremelnică și veșnică. întrebuițează răstimpul acestei stări înaintea lui spre a-ți zidi bunăstarea duhovnicească; nu îngădui ca ea, prin nevrednicia sa, să ți se facă pricinuitoare muncilor vremelnice și veșnice. Dacă te-ai hotărât să-I aduci lui Dumnezeu prinos de rugăciune, leapadă toate cugetările și grijile lumești. Nu te îndeletnici cu gândurile care îți vor veni atunci, oricât îți vor părea de însemnate, strălucitoare, trebuincioase. Dă lui Dumnezeu ce este al lui Dumnezeu, iar cele trebuincioase pentru viața vremelnică vei reuși să le dai la vremea potrivită. Nu este cu putință să slujești lui Dumnezeu cu rugăciunea și totodată să-ți umpli mintea cu gânduri și griji lăturalnice.

Înainte de rugăciune, să cădești în inima ta cu tămâia fricii de Dumnezeu și a sfintei evlavii: să te gândești că L-ai mâniat pe Dumnezeu cu nenumărate păcate, pe care El le vede mai limpede decât însăși conștiința ta: silește-te să-L pleci pe Judecător spre milostivire prin smerenie. Ia seama! Nu-I stârni nemulțumirea prin nepăsare și obraznicie: El binevoiește ca până și preacuratele puteri îngerești, care se află în apropierea Sa nemijlocită, să-I stea înainte cu toată evlavia și cu preasfântă frică (Ps. LXXXVIII, 8).

Haina sufletului tău trebuie să strălucească de albeața simplității. Nimic pretențios nu trebuie să fie în ea! Nu trebuie să fie amestecate viclenele gânduri și simțăminte ale slavei deșarte, fățărniciei, prefăcătoriei, dorinței de a plăcea oamenilor, semeției minții, patimii desfătărilor, aceste pete întunecate și puturoase, care împestritează haina sufletească a fariseilor care se roagă. în loc de mărgăritare și diamante, în loc de aur și argint, împodobeste-te cu înfrânare, smerită cugetare, lacrimi de blândețe și înțelegere duhovnicească - iar mai înainte de a primi aceste lacrimi, cu lacrimile pocăinței; împodobeste-te cu nerăutate pruncească, îngerească: iată podoabele cu adevărat de preț! Când va vedea împăratul împăraților aceste podoabe pe suflet, își va pleca spre el privirile Sale milostive.

Iertarea tuturor greșelilor aproapei — a tuturor, până la una, chiar și a celor mai grele - este condiția de neînlăturat a reușitei la rugăciune. Și când stați de vă rugați, poruncește Mântuitorul, iertați tot ce aveți împotriva cuiva, ca și Tatăl vostru Cel din ceruri să vă ierte vouă greșalele voastre; iar dacă voi nu veți ierta, nici Tatăl vostru Cel din ceruri nu vă va ierta vouă greșalele voastre (Mc. XI, 25-26). «Rugăciunea celor ce pomenesc răul e ca semănatul pe piatră», a zis Preacuviosul Isaac Sirul³. [...]

Preacuviosul Nil îndeamnă pe nevoitor a tăcea cu gândul, neîngăduindu-i să cugete nu doar vreun lucru păcătos și deșert, ci chiar folositor, la arătare, și duhovnicesc. În loc de orice gând, el poruncește ca nevoitorul să privească neîncetat în adâncul inimii și să grăiască: Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul.

Nevoitorul poate să se roage și stând, și șezând, și culcat; cei tari cu sănătatea și puterile se roagă șezând și stând, neputincioșii pot să se roage și culcați, fiindcă în această rugăciune domnește nu nevoința trupului, ci nevoința duhului. Se cuvine a da trupului o poziție care să lase duhului întreaga libertate de a lucra precum îi este propriu. Trebuie amintit că aici se vorbește despre lucrarea unor monahi care prin îndestulă nevoință trupească au adus în rânduiala cuvenită imboldurile lor trupești, și din pricina sporirii lor au trecut de la nevoința trupească la cea sufletească. Preacuviosul Nil poruncește zăvorărea minții în inimă și înfrânarea după putință a răsuflării pentru a nu răsufla des. Asta înseamnă: trebuie a răsufla foarte lin. Îndeobște, trebuie înfrânate toate mișcările sângelui, iar sufletul și trupul - ținute într-o poziție tihnită, în poziție de liniște, de evlavie și frică de Dumnezeu. Fără aceasta, lucrarea duhovnicească nu se poate arăta în noi: ea se va arăta atunci când se vor alina toate mișcările și izbucnirile sângelui. Cercarea va arăta degrabă că înfrânarea răsuflării, adică răsuflarea rară și lină, ajută foarte mult nevoitorului să se aducă în starea de liniște și să-și adune mintea din împrăștiere. «Multe sunt faptele îmbunătățite», grăiește Sfântul Nil, «dar toate sunt în parte: rugăciunea inimii însă este izvorul tuturor bunătăților; ea adapă sufletul ca pe o grădină. Această lucrare, care stă în păzirea minții în inimă afară de orice gând, este foarte anevoioasă pentru cei nedepriși cu ea; ea e anevoioasă nu doar pentru începători, ci și pentru aceia din făptuitorii îndelung ostenitori care încă nu au primit și n-au păstrat înlăuntrul inimii dulceața rugăciunii venită din lucrarea harului. Se știe din cercare că pentru cei neputincioși această lucrare pare foarte grea și neîndemânoasă; dar când va dobândi omul harul, atunci se va ruga fără osteneală și cu drag, fiind mângâiat de har. Când va veni lucrarea rugăciunii, ea va trage mintea la sine, o va veseli și o va slobozi de împrăștiere»⁴. [...]

³ Cuvântul LXXXIX.

⁴ I Pateric.

Nu pun oamenii vin nou în burdufuri vechi — iar de pun, burdufurile se sparg, vinul se varsă și burduful se strică; ci pun vin nou în burdufuri noi, și amândouă se păstrează (Mt. IX, 17). Asta a spus-o Domnul despre lucrările virtuții, care trebuie neapărat să fie pe potriva stării lucrătorului, altminteri ele îl pierd pe lucrător și pier ele însele, adică vor fi întreprinse în deșert, spre vătămarea și pierzarea sufletului, împotriva menirii lor. Afară de mijloacele arătate mai sus, pentru ajutorarea începătorilor în îndeletnicirea cu rugăciunea lui Iisus sunt felurite alte mijloace. Vom înșira pe cele mai însemnate dintre ele. 1) Mătâniile. Mătâniile sunt alcătuite îndeobște dintr-o sută de boabe, întrucât pravila săvârșită cu rugăciunea lui Iisus se numără de obicei prin suta de rugăciuni. După rugăciuni se numără închinăciunile, și monahii se îndeletnicesc cu rugăciunea lui Iisus mai întâi pe mătâni, chiar și când șed; iar când în rugăciune se întărește luarea-aminte, atunci se curmă puțința de a te ruga pe mătâni și de a număra rugăciunile rostite: toată luarea-aminte se îndreaptă spre rugăciune. 2) E foarte de folos a învăța rugăciunea lui Iisus săvârșind-o cu închinăciuni mari și mici, făcând aceste închinăciuni fără grabă și cu simțământ de pocăință, așa cum le făcea fericitul tânăr Gheorghe, despre care istorisește Sfântul Simeon Noul Teolog în Cuvântul despre credință¹. 3) În biserică și, îndeobște, în vremea îndeletnicirii cu rugăciunea lui Iisus este de folos a ține ochii închiși și 4) a ține mâna stângă în sân, deasupra inimii, ceva mai sus de aceasta: acest din urmă mijloc mecanic ajută la simțirea puterii cuvântătoare, ce se află în piept. 5) Pe cei care se liniștesc, Părinții îi sfătuiesc să aibă chilie întrucâtva întunecoasă, cu ferestre acoperite de perdele, pentru păzirea minții de răspândire și pentru a o ajuta să se adune în inimă. 6) Alt sfat este de a șede pe un scăunel mic — în primul rând pentru că rugăciunea cu luare-aminte cere o poziție liniștită, iar în al doilea rând întru urmarea poziției orbului amintit în Evanghelie, care, șezând în cale, striga către Domnul: Iisuse, Fiul lui David, miluiește-mă (Mc. X, 47), și a fost auzit și miluit. Acest scăunel scund mai închipuie gunoiul în care a fost aruncat Iov, afară din cetate, atunci când diavolul l-a lovit din tălpi și până în creștet cu boală cruntă (Iov II, 8). Monahul trebuie să se vadă schilodit, schimonosit, sfâșiat de păcătoșenie, aruncat de ea din starea firească în cea împotriva firii, și din această jalnică stare să strige către Atotmilostivul și Atotputernicul Iisus, înnoitorul firii omenești: Miluiește-mă! Scăunelul scund e foarte lesnicios pentru îndeletnicirea cu rugăciunea lui Iisus. Folosirea lui nu înlătură starea în picioare la rugăciune; dar întrucât aproape toată vremea adevăratului isihast este afierosită rugăciunii, se lasă la voia lui să se roage și șezând, uneori și culcat. Mai ales cei bolnavi și foarte bătrâni trebuie să se ferească de nevoița trupească prisositoare, ca aceasta să nu le istovească puterile și să nu le răpească puțința de a se îndeletnici cu nevoița sufletească. Esența lucrării stă în Domnul și în numele Lui. Slăbănogul a fost coborât pe patul său înaintea Domnului prin acoperișul casei și a primit tămăduire (Mc. II, 4). Tămăduirea e atrasă de smerenie și credință. 7) Nevoitorii lucrării minții au uneori nevoie să se ajute prin vărsarea de apă peste locurile unde se adună sângele sau punerea peste ele de cârpe înmuiate în apă. Apa trebuie să fie încropită, nicidecum foarte rece, fiindcă cea foarte rece întărește aprinderea. Îndeobște, îndeletnicirile minții au însușirea de a pricinui fierbințeală în oamenii de anumite constituții trupești. O astfel de fierbințeală a simțit în sine Preacuviosul Avvă Dorotei când se îndeletnicea cu științele, drept care se și răcorea cu apă². O astfel de fierbințeală trebuie să simtă negreșit cei ce se vor sili foarte mult a-și uni mintea cu inima folosindu-se de metode materiale, dându-le acestora prea mare însemnătate și nedând însemnătatea cuvenită mijloacelor duhovnicești. Acolo unde se face o deosebită efortare materială în rugăciunea inimii, începe să lucreze în inimă căldura. Această căldură este urmarea nemijlocită a unei astfel de nevoițe³: oricare mădular al trupului omenesc se înfierbântă atunci când e frecat; același lucru se întâmplă și cu inima în urma încordării ei statornice, prelungite. Căldura apărută în urma nevoiței materiale puternice este tot materială. Ea este o căldură a trupului, a sângelui, în tărâmul firii căzute⁴. Nevoitorul necercat, simțind această căldură, negreșit o va socoti ca pe ceva deosebit, va afla în ea plăcere, desfătare, în care este începutul amăgirii de sine⁵. Nu numai că nu se cuvine a socoti ca pe ceva deosebit această căldură, ci, dimpotrivă, trebuie luate măsuri deosebite de prevedere atunci când ea apare. Prevederea este neapărat trebuincioasă din pricină că această căldură, fiind căldură a sângelui, nu doar că trece în felurite locuri ale pieptului, ci foarte ușor poate să cadă în părțile cele mai de jos ale pântecelui, pricinuind în ele o puternică aprindere. Firește că aici începe să lucreze pofta trupească, proprie acestor mădulari în starea de aprindere. Unii, ajungând în această stare și nepricipând cele săvârșite cu ei, au fost cuprinși de tulburare, de trândăvie, de deznădejde, precum se știe din cercare. Recunoscând starea lor ca fiind vrednică de jale, au alergat la bătrâni vestiți, căutând în sfaturile acestora vindecare pentru sufletele lor sfâșiate de amărăciune și

nedumerire. Bătrânii, auzind că la chemarea numelui lui Iisus a apărut o aprindere puternică împreună cu lucrarea poftii, s-au îngrozit de vicieșugurile drăcești. Ei au văzut aici o înșelare cumplită: i-au oprit pe cei suferinzi de la îndeletnicirea cu rugăciunea lui Iisus, ca și cum aceasta ar fi fost pricina răului; au povestit această întâmplare și altor nevoitori, mulți la număr, ca pe o însemnată urmare nenorocită a îndeletnicirii cu rugăciunea lui Iisus. Și mulți au crezut judecății rostite de către ei, din pricina numelui răsunător al acelor bătrâni, au crezut acestei judecăți ca uneia scoase din curată cercare. Totuși, această „cumplită înșelare” nu este altceva decât adunarea sângelui în locul cu pricina ca urmare a întrebuițării încordate, întru neștiință, a metodelor materiale. Aceasta se poate lesne tămădui în două-trei zile prin punerea pe mădularele înfierbântate a unei cârpe îmbibate cu apă încropită. Este cu mult mai primejdios, cu mult mai aproape de înșelare atunci când nevoitorul, simțind căldura sângelui în inimă sau piept, o va socoti drept căldură harică, va socoti despre ea - ca atare și despre sine - că înseamnă ceva, va începe să își alcătuiască sieși desfătare, să se întunece, să se amăgească, să se încurce și să se piardă prin părerea de sine. Cu cât este mai mare silirea și încordarea după trup în nevoitor, cu atât se aprinde mai tare căldura sângelui. Așa și trebuie să fie! Pentru a potoli această căldură, pentru a preîntâmpina căderea ei în jos, nevoitorul trebuie să nu strâmtoreze mintea în inima cu silință deosebită, să nu ostenească inima, să nu pricinuiască în ea fierbințeală prin ținerea peste măsură a răsuflării și încordarea peste măsură a inimii; dimpotrivă, trebuie să țină și răsuflarea lină, și mintea s-o aducă la unirea cu inima foarte lin; trebuie să se străduiască a face rugăciunea să lucreze chiar în partea de sus a inimii, unde se află puterea cuvântătoare potrivit învățaturii Părinților și unde, din această pricină, trebuie îndreptată slujirea lui Dumnezeu. Când Harul Dumnezeiesc va adumbri rugăciunea și va începe a uni mintea cu inima, atunci căldura materială a sângelui va pieri cu desăvârșire. Sfințita lucrare a rugăciunii se va schimba atunci cu totul: ea va deveni parcă firească, cu desăvârșire liberă și ușoară. Atunci se va ivi în inimă altă căldură, subțire, nematerialnică, duhovnicească, ce nu pricinuieste nici o înfierbântare, ci, dimpotrivă, răcorește, luminează, înrourează, lucrează ca o alifie vindecătoare, duhovnicească, alinătoare, ce trage la negrăită dragoste de Dumnezeu și oameni: astfel povestește despre această căldură Preacuviosul Maxim Capsocalivitul din fericita sa cercare⁵.⁶

Vedem așadar că, din cauza „amestecului și împreunării acesteia și acestei negrăite legături”⁷ făcută de Dumnezeu între suflet și trup, sunt foarte importante poziția și gesturile trupului. Ele acționează atât prin efectul lor fizic direct, dar și datorită simbolurilor cu care se asociază și stării de umilință pe care o imprimă. Aceste simboluri nu sunt pur intelectuale, ci rațiuni dumnezeiești (dacă sunt făcute și înțelese corect, puse în ierarhia valorilor unde se cuvine – ca mijloace nu ca scop) sau demonice (dacă sunt stâlcite sau răstălmăcite sau înălțate la o supraevaluare, devenind scop și performanță ale rugătorului). Aceste rațiuni plasticizate transmit prin trup sensuri întregii firi, schimbând-o real și profund, prin înțelesurile din ele care se imprimă și în suflet.

Mintea omului nu este pură, ci, din zămislire, este făcută să fie amestecată cu trupul, iar lucrările ei sunt tot așa pentru a putea uni întreaga creație (inclusiv pe cea materială) cu Dumnezeu. Aceste înțelesuri și rațiuni împreunate (sufletește și trupește) și îmbibate în simțire lucrează prin trup asociindu-se cu credința, atât în minte cât și în inimă. Ele iradiază ori pocăința, ori amăgirea, trecând prin acestea în întreaga fire ori harul Sfântului Duh, ori energia demonică, după cum acele simboluri sunt fie dumnezeiești, fie demonice – adică abătute de la cele dumnezeiești, căci „răul” nu există prin sine, ci „este mișcarea nesocotită (ἀλόγιστος) a puterilor naturale spre altceva decât spre scopul lor, în urma unei judecăți greșite”⁸. Deci, și mișcarea greșită a mâinii, din cauza unei socoteli greșite în privința Sfintei Cruci, este rea. Nu numai Sfântul Ierarh Ignatie Briancianinov ne

⁵ 1 Dobrotoliubie, partea întâi.

² Preacuviosul Avvă Dorotei, învățătura 10, Despre cum să umblăm în calea lui Dumnezeu.

³ Preasfințitul Calist, patriarhul Constantinopolului, Chipul luării-aminte la rugăciune. Dobrotoliubie, partea a patra.

⁴ Ibidem.

⁵ Ibidem.

⁶ Dobrotoliubie, partea întâi.

⁷ Sf. IER. IGNATIE BRIANCIANINOV, *Experiențe ascetice*, vol. 2, Ed. Σοφία, București, 2000, pp. 116-117, 684-685, 695-698 (Sf. Ier. Ignatie Briancianinov, *Experiențe* 2000).

⁸ <<http://molitfelnic.ro/alta-rugaciune-pentru-cel-ce-greu-se-lupta-cu-moartea/>>, vineri, 6 aprilie 2018 (Sfinții Părinți, Ευχολογιον / Molitfelnic / Трєбник 2011).

⁸ Sf. CUV. MAXIM MĂRTURISITORUL, „Definiția răului”, în: Pr. Stavrofor Prof. Dr. Dumitru STĂNILOAE (trad.) coll. *Filocalia*, vol. 3, Ed. Apologeticum, 42005, s.l., pp. 29 (Sf. Cuv. Maxim Mărturisitorul, Răspunsuri către Talasie 2005).

învață despre influența trupului și gesturilor asupra sufletului, dar și Sfântul Cuvios Maxim Mărturisitorul ne arată aceasta, arătând că trupul poate fi folosit și de îngerii buni, dar și de cei răi, pentru a ne modifica starea sufletească:

„92. Acestea patru zic unii că schimbă starea organică a trupului și dau minții prin ea gânduri, fie pătimișe, fie fără patimi: îngerii, dracii, aerul și hrana. Îngerii, zic, o schimbă prin cuvânt (rațiune); dracii prin atingere; aerul prin ardere (metabolism); iar hrana, prin felurile mâncărilor și băuturilor, prin înmulțirea sau împuținarea lor. Mai sunt, apoi, schimbările care se ivesc prin amintire, auz și vedere, când pătimește întâi sufletul din pricina unor lucruri de întristare sau de bucurie. Pătind din pricina acestora mai întâi sufletul, schimbă starea organică a trupului. Cele mai înainte înșirate, însă, schimbă întâi starea organică, iar acestea insuflă apoi minții gândurile.”⁹

În concluzie, și dracii prin atingerea de trup, și trupul, prin starea lui organică schimbată, pot da minții gânduri, și sufletul, prin întristare sau bucurie, poate schimba starea organică a trupului. Este o intercomunicare între ele, astfel că Sfânta Cruce, făcută cu trupul, în mod evlavios sau neevlavios, schimbă starea sufletului în bine sau rău, iar sufletul imprimă Sfintei Cruci, făcute cu trupul, evlavie sau lipsă de evlavie, după starea proprie.

IA. Gravitatea însemnării greșite cu Sfânta Cruce

Unii poate ar spune: de ce să pierdem vremea cu un lucru minor. Nu e vorba de lepădarea de Hristos, de beție sau desfrâu, ci doar de a greși într-un gest pe care îl facem cu mâna! Este cu adevărat un gest mic (ca tot ce ne dă nouă Dumnezeu să facem din cauza micimii și neputinței noastre), dar ce putere și ce înțelegeri se regăsesc în el! 1 Cor 1,18 „Pentru că cuvântul Crucii celor pieritori, nebunie este; iar nouă celor ce ne mântuim, puterea lui Dumnezeu este”. Cuvântul poate fi spus prin gură sau prin gest, fiindcă și gestul este o rațiune exteriorizată.

Noi suntem neputincioși pentru lucrurile mari, așa că Domnul le lucrează prin noi, dându-ne în schimb să le lucrăm pe cele mici. Pe acestea suntem datori să le facem cu toată atenția, cu frică și cutremur, deoarece: Ier 48,10 „Blestemat să fie tot cel ce face lucrurile Domnului cu nebagare de seamă”. Cele mici sunt ale noastre (chiar dacă nici pe ele nu le putem face fără Domnul: Ioan 15,5 „căci fără Mine nu puteți face nimic”).

Dumnezeu răsplătește faptele noastre mici ca și cum ar fi mari:

„De aceea - după Coresi - fericirea se numește «viață veșnică» și «dar». Se zice «dar» după dovada faptelor, fiindcă Dumnezeu le răsplătește pe cele mici ale noastre ca și cum ar fi mari, și se zice «veșnică» fiindcă pururea este asemenea, statornică și nestrămutată.”¹⁰

Iar păcatul mic, în realitate, este mare:

„Cît rău este nebagarea de seamă se arată de Canonul 5 al lui Vasilie cel Mare, în care sfântul roagă a nu se afla răul acesta întru episcopii lui, zicînd: «Mă rog lui Dumnezeu a nu se afla întru voi». Și dumnezeiescul Isidor Pelusiotul zice: «A zice că aceasta nu e nimic a făcut a glumi răutatea asupra vieții». Și dumnezeiescul Hrisostom zice: «Aceasta dar să o facem și noi, și răutatea ce este întru noi să o depărtăm cu mare grabă, ca nu cumva, sporind ea, să crească boala. Căci rănilor păcatelor, necăutîndu-se, se fac mai mari, și cele ale bolii și ale nesănătății nu stau pînă la răni, ci pricinuesc și moarte celui nemuritor [sufletului, n. m.]. Căci, dacă le vom strica pe cele mici de la început, nici cele mari nu se mai fac» (tîlcuirea psalmului 6). Și iarăși zice: «Să ne sîrguim a depărta și păcatele ce par a fi mici și proaste, ori în cuvînt, ori în lucruri; căci așa, niciodată nu vom cădea în păcatele cele mari, dacă ne vom depărta de cele mici» (cuvîntul 14 la Naștere). Și dumnezeiescul Isidor Pelusiotul zice iarăși: «Din fire urmează ca păcatele cele prea-mari să se nască din cele mai mici» (Epistola 9 către Aetie). Și iarăși zice Hrisostom că «cumplit este a da încăpere acestor patimi rele. De aceea, trebuie a opri și a închide intrarea lor în tot chipul. Căci, cînd se vor apuca de suflet și îl vor stăpîni, aprind văpaie înfricoșată, ca și cum ar cădea foc. De aceea, rogu-mă, toate să faceți

⁹ SF. CUV. MAXIM MĂRTURISITORUL, „A doua sută a capetelor despre dragoste”, în: Pr. Stavrofor Prof. Dr. Dumitru STĂNILOAE (trad.) coll. *Filocalia*, vol. 2, Ed. Apologeticum, 2005, s.l., p. 111 (Sf. Cuv. Maxim Mărturisitorul, Cuvânt ascetic, Capete d. dragoste și teologice, întrebări, Tatăl nostru 2005).

¹⁰ SF. IER. TEOFILACT, ARHIEPISCOPIUL BULGARIEI, SF. CUV. NICODIM AGHIORITUL, *Tâlcuirea epistolei către Romani a Slăvitului și Prea-Lăudatului Apostol Pavel De Sfântul Teofilact, Arhiepiscopul Bulgariei, tîlmăcită din elina veche în cea nouă și împodobită cu felurite însemnări*, Ed. София – Ed. Cartea Ortodoxă, București, 2005, p. 107 (Sf. Ier. Teofilact, Arhiepiscopul Bulgariei și Sf. Cuv. Nicodim Aghioritul, Romani 2005).

ca să închideți intrarea lor. Să nu vă mîngîiați pe voi înșivă cu cugetul cel pierzător de suflet a grămădi toată răutatea zicînd: Ce e de aceasta și ce e de aceea? Pentru că nenumărate rele se nasc din aceasta, căci diavolul spurcat folosește multă răutate, și putere, și pogorămînt spre pierzarea oamenilor și din cele mai mici lovește. Pentru aceasta, trebuie a face totul ca să strici începuturile lor, că să nu cauți la firea păcatului că este mic, căci, învechindu-se, se face pricină de mare păcat» (cuvîntul 86 la Matei). Vezi și subînsemnarea zicerii: «întru darul cel în Hristos Iisus» (2 Timotei 2:1). (n. aut.)¹¹»

Dar, în realitate, a ne face cruce incorect nu este un rău mic, ci unul mare, fiindcă gestul acesta semnifică și mărturisește taine mari. Deformarea lui este schimonosirea acestor taine și exprimarea de hule și erezii (despărțindu-ne prin ele mintea și trupul de Hristos). Iată ce ne învață Părintele Arhimandrit Cleopa Ilie despre cum se face gestul Sfintei Cruci, sensul ei și gravitatea strâmbării ei:

„Când vă treziți din somn, dimineața, să faceți întâi și întâi sfânta rugăciune, adică fă trei închinăciuni și zi de trei ori: „Slavă Ție, Dumnezeu nostru, slavă Ție!”. Dă cu apă pe față să fugă somnul și treci în fața sfintelor icoane. Apoi fă de trei ori Sfânta Cruce dreaptă, unind cele trei degete, care închipuiesc Sfânta Treime – Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt –, iar celelalte două degete închipuiesc dumnezeirea și omenirea lui Hristos, adică cele două firi. Și pune întâi mâna la frunte: «În numele Tatălui», la pînțele: «al Fiului», la umărul drept: «al Duhului Sfânt» și la umărul stîng, zicînd: «Amin». Aceasta este crucea dogmatică, după rînduiala canonică a Bisericii și după canonul 92 al Sfântului Vasile cel Mare. Să nu faceți crucea strâmbă sau din fugă, că râde dracul de se prăpădește; îl bagi în spital de atîta răs. Cine te-a învățat să-ți bați joc de Sfânta Cruce? Cine îți leagă ție mâna să nu duci mâna dogmatic? Drept să faci crucea. Dacă nu, nu ești ortodox, că îți bați joc de Sfânta Cruce și râde dracul de tine când bați cobza așa.

Fă crucea dreaptă și, când treci pe lângă o biserică, să nu-ți fie rușine să faci Sfânta Cruce dreaptă! Acolo, permanent este de față pe Sfânta Masă Trupul și Sângele Domnului. Acolo, Hristos este viu în Sfântul Altar. În toate bisericile ortodoxe, Preacuratele Taine stau pe Sfânta Masă. Dacă nu te închini la biserică, nu te închini la Hristos!

Să vă văd în Rai pe toți! Doamne ferește, unul să nu rămână la munci, toți să vă bucurați în grădinile Raiului! Toți. Dacă aş avea un sac mare, să vă pun într-un sac, să pot să vă dau drumul în grădinile Raiului! Știți voi cât este de frumos acolo? Auzi ce zice Apostolul Pavel: Ceea ce ochiul nu a văzut și urechea n-a auzit și la inima omului nu s-a suit! Aceasta a pregătit Dumnezeu celor ce se tem de El și-l iubesc pe El.¹²»

IB. Preacuviosul Arhim. Cleopa Ilie și Semnul Sf. Cruci

IB1. Confuzia editorilor buric ⇒ pînțele ⇒ piept

După cum vedem, în cartea de mai sus, se află două greșeli de transcriere a înregistrării originale: „la pînțele: «al Fiului»” și „după canonul 92 al Sfântului Vasile cel Mare”. Să redăm acum ce ne învață Părintele Cleopa, după înregistrarea originală:

„Vezi acestea trei degete? Simbolul Sfintei Treimi. Vezi acestea două? Simbolul ipostasului Mântuitorului: dumnezeirea și omenirea Lui unite neamestecat. Când ții mâna așa e dogmatic. Arăți dreapta credință. Și așa să faceți Crucea: «În numele Tatălui» la frunte, «AL FIULUI» LA BURIC, [aici ridică tonul pentru a sublinia aceste cuvinte – n.n.] «al Duhului Sfânt» la umărul drept, «Amin». ASTA-I CRUCEA DOG-MA-TI-CĂ [aici iar ridică tonul și despărțea în silabe pentru a sublinia aceste cuvinte – n.n.] (după canonul 91 al marelui Vasile, vezi Pidalionul) de care se cutremură tot iadul.

Dar aceștia care își fac crucea pe aici, așa, își bat joc de Cruce. Face pe draci să rădă de se îmbolnăvesc. Că nu se tem ei de Crucea care se face pe aici. Bați cobza pe aici. AȘA SĂ FACEȚI

¹¹ *Idem, Tâlcuirea Epistolelor către Galateni, Efeseni, Filipeni și Coloseni a Slăvitului și Prea-Lăudatului Apostol Pavel De Sfîntul Teofilact, Arhiepiscopul Bulgariei, tâlmăcită din elina veche în cea nouă și împodobită cu felurite însemnări*, Ed. Σοφία - Ed. Cartea Ortodoxă, București, 2006, p. 14 (Sf. Ier. Teofilact, Arhiepiscopul Bulgariei și Sf. Cuv. Nicodim Aghioritul, Galateni, Efeseni, Filipeni și Coloseni 2006).

¹² Arhim. CLEOPA ILIE, *Ne vorbește Părintele Cleopa*, vol. 3, Ed. Mănăstirea Sihăstria, Vânători-Neamț, 2004, pp. 105-106 (Arhim. Cleopa Ilie, *Ne vorbește* – 3 2004).

CRUCEA. După ce ați făcut Crucea așa dogmatică de două trei ori uite așa:... după ce ai trecut în fața Sfintelor Icoane începe Rugăciunea dimineții.¹³”

Cu adevărat, în canonul 92 al Sfântului Ierarh Vasile cel Mare (numit de Sfântul Cuvios Nicodim Aghioritul al 13-lea Apostol), nu se scrie despre semnul Sfintei Cruci, ci în notele de la canonul 91. Acolo e vorba de buric (iar nu de pânțec), deși înțelesul este același. Vom reda la sfârșit acest canon, după ce îl vom tâlcui, după Sfinții Părinți.

Foarte mult mă minunez, însă, de o greșeală mult mai gravă decât cea din cartea de mai sus, aflată în multe alte cărți tipărite. Am mai multe înregistrări cu Părintele Cleopa în care descrie gestul Sfintei Cruci. El ne spune liniștit locurile în care se duce mâna, atunci când se pomenește de numele Tatălui și al Sfântului Duh, dar când ajunge la pomenirea Fiului, o zice strigând și silabisind, ca pentru o dublă subliniere, că se duce mâna la *BURIC*. Parcă atrăgea cu dinadinsul atenția asupra acestei greșeli (astăzi atât de răspândite, inclusiv în catehismele Ortodoxe), de a se duce mâna la piept în loc de buric. Mirarea mea a atins apogeul atunci când am citit cartea sfinției sale, unde este scris așa, negru pe alb:

„În Noul Testament semnul Crucii se face astfel: se împreună primele trei degete de la mâna dreaptă – Sfânta Treime – (degetul mare, arătătorul și cel mijlociu), iar celelalte două degete se țin strânse în palmă – simbolizând cele două firi ale Mântuitorului, firea dumnezeiască și omenească. Apoi se duc la frunte, la piept, la umărul drept și la urmă la umărul stâng, rostind cuvintele: În numele Tatălui (la frunte) și al Fiului (la piept) și al Sfântului Duh (de la un umăr la altul), după care zicem «Amin!». «În numele Tatălui» înseamnă cinstirea lui Dumnezeu-Tatăl, Stăpânul tuturor. Coborârea mâinii la piept rostind cuvintele «și al Fiului» înseamnă coborârea Fiului lui Dumnezeu pe pământ pentru mântuirea noastră. Iar ducerea mâinii de la umărul drept la cel stâng, rostind cuvintele «și al Sfântului Duh», înseamnă împăcarea noastră cu Dumnezeu și împreunarea cu El, prin harul Sfântului Duh adus nouă de Dumnezeu-Fiul.¹⁴”

La început, m-am gândit că, s-a înlocuit „buric” cu „piept”, inclusiv în Viața lui, modificându-se manuscrisele de vreo mână eretică sau nelămurită. În plus mai este o modificare și ideea că se zice Sfântul Duh ducând mâna de la un umăr la altul, diferită față de ce se scria mai sus: *la umărul drept: „al Duhului Sfânt” și la umărul stâng, zicând: „Amin”*. Dar asta ar fi ceva mai ușor de primit căci s-ar putea începe de la umărul drept „al Sfântului Duh” și să se termine la umărul stâng, încheindu-se acolo cu „Amin”, fiindcă nu se specifică dacă se spune „Amin” cu mâna jos, lângă picior sau mai departe de umărul stâng. Mie această idee (că vreo mână eretică sau nelămurită a făcut modificarea în textul *Călăuzei*) mi s-a părut o ispită și n-am vrut să o cred pentru că, tocmai la Sihăstria, era un afiș mare (Foto 2) care ne arăta că, dacă ne oprim la piept cu mâna, facem crucea satanistă, răsturnată¹⁵. În schimb, dacă ne ducem mâna la buric, facem Sfânta Cruce dogmatică, ortodoxă.

IB2. Lămurirea editorilor

Fiind nedumerit de această neconcordanță între cuvântul scris al Părintelui Cleopa și cel grăit și cunoscându-i pe frații de la editura Sfintei Mănăstiri Sihăstria, i-am sunat spunându-mi „oful”.

¹³ Înregistrarea originală o puteți descărca sau asculta aici:

<<https://traianbadarau.files.wordpress.com/2020/09/parintele-cleopa-taina-spovedaniei-iadul.mp3>>, luni, 21 septembrie 2020. Minutele: 40'06'' – 41'16'' (Arhim. Cleopa Ilie, Taina Spovedaniei – Iadul 1912-1998).

¹⁴ *Idem, Călăuză în credința ortodoxă*, Ed. Episcopiei Romanului, s.l., 42000, p. 207 (Arhim. Cleopa Ilie, Călăuză în credința ortodoxă 2000).

¹⁵ Sataniștii, când se inițiază, au un ritual de răsturnare a crucii, ca să arate că ei îl biruie pe Hristos și înving Sfânta Cruce. Aduc capul Lui sub picioarele lor, ca și cum L-ar face robul lor și L-ar obliga să asculte de ei. Vor și să Îl trântescă cu capul îndreptat spre iad. Apoi rup brațele Sfintei Cruci. Nu știu, bieții de ei, că, fără să vrea, propovăduiesc puterea și slava lui Hristos – smerenia Lui. Că Hristos tocmai prin aceasta îi înfrânge, fiindcă își arată neînțeleasa Lui îndelungă răbdare și nu-i pedepsește, că a fost chiar și în iad, tocmai pentru ei, făcându-Se robul tuturor ca pe cei care de bună voie îl vor urma și se vor smeri să îi facă împărați ai slujirii, adică dumnezeiești. El se și frânge, în mod repetat, la fiecare Sfântă Liturghie, pentru mântuirea tuturor celor ce vor vrea să se pocăiască, deci și pentru ei, sârmanii sataniști, dacă s-ar pocăi. Iar apoi, robi ai propriei răzvrățiri, aleg să se dea robi ai celui răzvrătit (micșorat prin propria mândrie), în loc să se elibereze prin robirea de Cel cu adevărat Stăpân Preaînalt, care, din dragoste pentru ei, S-a făcut cel mai de pe urmă rob. Astfel că poartă toată viața lor, la piept, o cruce răsturnată, fiind astfel, ca tâlharul de-a stânga, răstigniți lângă Hristos, dar hulindu-L că este neputincios și devenind astfel tot mai nefericiți, pe măsură ce hula aceasta îi strică tot mai mult prin neubire.

Ei mi-au arătat chiar în manuscrisul original al Părintelui¹⁶ (asemănător cu citatul de mai sus, din Călăuză):

„În Legea Darului Noului Testament semnul Crucii se face astfel: se împreună trei degete de la mâna dreaptă (degetul mare, arătătorul și mijlociul) și se duc la frunte, apoi la piept, la umărul drept și la umărul stâng, rostind cuvintele: „În numele Tatălui (la frunte) și al Fiului (la piept) și al Sfântului Duh (la ambii umeri) după care, apoi, lăsând mâna în jos, zicem Amin! În numele Tatălui însemnează cinstirea lui Dumnezeu Tatăl, Stăpânul tuturor. Coborârea mâinii la piept rostind cuvintele: „Și al Fiului” însemnează coborârea Fiului lui Dumnezeu pe pământ pentru mântuirea noastră. Iar ducerea mâinii de la umărul drept la cel stâng, rostind cuvintele: „și al Sfântului Duh” însemnează împăcarea noastră cu Dumnezeu și împreunarea cu El, prin harul Sfântului Duh adus nouă de Dumnezeu Fiul.¹⁷”

Ei s-au inspirat tocmai după manuscris când au formulat textul *Călăuza* și din viața Sfinției Sale. Aici avem, însă, și mai limpede ideea că trebuie să spunem „Amin!” lăsând mâna în jos. Deci, nedumerirea sporește, fiindcă nu un altul, ci chiar Părintele Cleopa se contrazice, una scriind la tinerețe, alta zicând la bătrânețe. Care este adevărul? Oare nu contează cum facem Sfânta Cruce sau Părintele Cleopa a avut la bătrânețe o înștiințare de sus să se corecteze, ori a cercetat cu mai multă atenție cărțile mai multor Sfinți Părinți, deoarece în Pidalion nu se spune când trebuie să rostim „Amin”?

Părinții tipografi de la Sihăstria, după ce au verificat înregistrările audio și Pidalionul, au înlocuit, la ultima ediție (2012) a Călăuzei, „piept” cu „buric”. Acesta este un gest de mare smerenie și dragoste de Adevăr. Apoi mi-au trimis-o și mie (cu explicația, că Părintele Cleopa a fost nevoit să scrie așa, după Sectologia Părintelui Petru Deheleanu, scrisă în 1948, și Catehismele de atunci). Le mulțumesc cu această ocazie și pentru un bun sfat duhovnicesc pe care mi l-au dat: „Vă trimitem toate acestea, pentru a înțelege că, de multe ori, putem să ne înșelăm, chiar dacă ni se pare că avem toate datele problemei”. Să îmi ajute Bunul Dumnezeu să îl aplic. În *Călăuza... 2012* (corectată după înregistrările audio și Pidalion) este scris așa:

„În Noul Testament semnul Crucii se face astfel: se împreună primele trei degete de la mâna dreaptă – simbolizând Sfânta Treime - (degetul mare, arătătorul și cel mijlociu), iar, celelalte două degete, se țin strânse în palmă - simbolizând cele două firi ale Mântuitorului, firea dumnezeiască și omenească. Apoi se duc la frunte, la buric, la umărul drept și la urmă la umărul stâng, rostind cuvintele: în numele Tatălui (la frunte) și al Fiului (la buric) și al Sfântului Duh (de la un umăr la altul), după care zicem «Amin!». «În numele Tatălui» înseamnă cinstirea lui Dumnezeu-Tatăl, Stăpânul tuturor. Coborârea mâinii la buric rostind Cuvintele «și al Fiului» înseamnă coborârea Fiului lui Dumnezeu pe pământ pentru mântuirea noastră. Iar ducerea mâinii de la umărul drept la cel stâng, rostind cuvintele «și al Sfântului Duh», înseamnă împăcarea noastră cu Dumnezeu și împreunarea cu El, prin harul Sfântului Duh adus nouă de Dumnezeu- Fiul.¹⁸”

IB3. Ultimul cuvânt

În final, pentru a vedea învățătura corectă, predată de Preacuviosul Arhim. Cleopa, să redăm un ultim cuvânt al său, care ne explică și cum se face, și importanța Sfintei Cruci în viața duhovnicească:

„Ce vreau să vă mai spun? Când vă treziți dimineața, să nu vă apucați de treabă întâi, că sunteți batjocoriți de satana. Când te-ai trezit din somn dimineața, întâi și-ntâi sfânta rugăciune. Dă apă pe ochi să fugă somnul, treci în fața sfintelor icoane, fă mâna dogmatică, trei degete unite și două strânse în palmă. Aceste două reprezintă dumnezeirea și omenirea lui Iisus Hristos, iar cele trei: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt. Asta-i mâna dogmatică, după rânduiala canonică a Bisericii. Și pune mâna întâi la frunte: „în numele Tatălui”, la buric, „a Fiului”, umărul drept, „a Sfântului Duh, Amin”. Asta-i crucea dogmatică, după canonul 92 al Sfântului Vasile cel Mare. Căutați în Pidalion. Să nu mi bați cobza, că râde dracul de tine! Cine te-o învățat să-ți bați joc de Sfânta Cruce? Cine-ți leagă ție mâna să nu faci crucea dreaptă? *Trebuie să dai lungimea crucii:* „în numele Tatălui, și a Fiului, și a Sfântului Duh, Amin”. Așa să-mi faci crucea, dacă nu, nu ești ortodox. Îți bați joc. Râde dracul

¹⁶ Foto 3.

¹⁷ Foto 39bis și tris.

¹⁸ *Ibidem*, 2012, p. 207 (Arhim. Cleopa Ilie, Călăuză în credința ortodoxă 2012).

de tine când bați cobza așa... *Cine ți-a spus ție că crucea lui Hristos a fost pătrată, să faci numai până la piept? Cine ți-a spus? Crucea lui Hristos a fost lungă. Să dai lungimea crucii. Dar noi n-avem canoanele? N-avem dogmele? Faceți crucea dreaptă!*

Când treci pe lângă o biserică, nu-ți fie rușine să faci cruce! Uite așa s-o faci... Că acolo-i de față Trupul și Sângele Domnului. Permanent, pe Sfânta Masă sunt Preacuratele Taine. Este Hristos viu în Altar. În toate bisericile ortodoxe. Preacuratele Taine stau pe Sfânta Masă. Și dacă nu te închini la biserică, nu te închini lui Hristos.

- Prea cuvioase, dar dacă trecem pe lângă o biserică catolică?
- Nu fă cruce.
- Deci să nu facem cruce.
- Nu, chiar dacă a catolicilor are cruce în vârful. Acum am auzit că și pe unele case de adunare au pus o cruce, ca să înșele lumea.¹⁹

Ce aduce nou cuvântul acesta, față de cele anterioare, este că explică și de ce nu trebuie să se facă Sfânta Cruce doar până la piept, ci până la buric: fiindcă crucea lui Hristos nu a fost pătrată, ci lungă. Astfel că cine își face Sfânta Cruce doar până la piept, nu-și face crucea lui Hristos, ci una trunchiată, care nu are legătură cu El. Bazat și pe acest cuvânt, insuflat de Sfântul Duh, vom explica, mai jos, de ce nu au dreptate cei care susțin că trebuie să ne facem Sfânta Cruce doar până la piept.

IC. Unde zicem „Amin”

Dar problema unde zicem „Amin”, nu au rezolvat-o nici editorii de la Sihăstria, iar eu, pe atunci, nu mi-am pus-o, deoarece în acel timp aveam ca duhovnic pe Părintele A. care ne învăța să spunem „Amin” când lipim mâna de picior, deoarece, zicea sfinția sa, nu ne închinăm lui Amin²⁰ (= Așa să fie!), ci lui Dumnezeu. Ce ne facem, însă, că în Sfânta Scriptură ni se spune că: Apoc 3,14 „Iar îngerului Bisericii din Laodiceea scrie-i: Acestea zice Cel ce este Amin, martorul cel credincios și adevărat, începutul zidirii lui Dumnezeu”. Dacă Hristos este Amin, nu cumva trebuie să spunem „Amin” la umărul stâng ca să arătăm că Sfântul Duh se odihnește în Hristos, care se află în noi (mădularile Lui), aflați la stânga Sa prin cădere, dar ridicăți din partea stângă la dreapta lui Hristos, prin pogorârea Sfântului Duh? Mai ales că în Pidalion se specifică:

„Ne prihănesc însă pe noi latinii, pentru că nu punem întâi mâna la umărul stâng, și apoi la cel drept, precum fac ei. Dar oare înțeleg ce zic? Noi aceasta o facem, pentru că cu închipuirea Crucii, căutăm să închipuim pe Hristos cel răstignit pe trupul nostru. Care s-a răstignit către răsărit, cu fața către apus, și noi căutăm la răsărit închinându-ne, se înțelege dar că umărul stâng al lui Hristos, vine către cel drept al nostru. Și cel drept al lui Hristos, către cel stâng al nostru. Deci când punem mâna la umărul drept al nostru, o punem la cel stâng al lui Hristos. Și iarăși când o punem la cel stâng al nostru, o punem la cel drept al lui Hristos.”²¹

Oare cuvintele tainice de mai sus nu tocmai asta sugerează, că trebuie să spunem „Amin!”, când încă ne facem Sfânta Cruce, tocmai la „Apocalipsa” ei, la sfârșitul ei, care coincide pentru noi cu sfârșitul lumii, când se va arăta Sfânta Cruce în mare slavă pe cer, ca să confirmăm că ne-am unit strâns cu Hristos, Aminul nostru (începutul după al Cărui chip am fost creați și sfârșitul la care ne împlinim, dacă ajungem – cauza și scopul nostru, izvorul și desăvârșirea noastră)? Oare nu tocmai faptul că spunând „Amin!” când ajungem la umărul stâng, confirmăm că acolo este umărul drept al Lui Hristos, în dreapta Căruia am dori să ajungem la Judecata de Apoi?

Mt 24,30 „Și atunci se va arăta semnul Fiului Omului pre cer, și atunci vor plânge toate semințiile pământului; și vor vedea pre Fiul Omului venind pre norii cerului, cu putere și cu slavă multă. [...] 25,34 Atunci va zice împăratul celor de-a dreapta lui: *veniți binecuvântații Părintelui meu, moșteniți împărăția care este gătită vouă de la întemeierea lumii*”.

Cum să aflăm noi oare adevărul? Desigur, neputând avea descoperire de sus mă rugam lui Dumnezeu să-mi descopere vreo scriere de-a Sfinților Părinți care să mă lămurească. Așa că, am continuat cercetările, nădăjduind că Bunul Dumnezeu nu ne va lăsa în întuneric într-o problemă atât

¹⁹ *Idem, Mărturii Ortodoxe*, Ed. Complexul de Edituri al Bisericii Ortodoxe din Moldova, Chișinău, 2005, pp. 62-63 (Arhim. Cleopa Ilie, Mărturii Ortodoxe 2005).

²⁰ Lb. gr. ἀμήν amen (a-meen') = Lb. ebr. אָמֵן'amen (aw-mane') = ferm, de încredere, sigur, așa să fie, cu adevărat, cu credincioșie.

²¹ (Sf. Cuv. Nicodim Aghioritul, Pidalion 2007, 655).

de importantă, vitală pentru mântuirea noastră. Și Dumnezeu nu m-a lăsat. Prin înțelepciunea Sa mult-felurită, tocmai atunci când mi se părea că nu mai am nimic de făcut, m-a dus la dezlegare printr-o... dureroasă împotrivire.

